

Малюк Катерина Віталіївна
викладач кафедри
загальноправових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПРАВОВА СВІДОМІСТЬ ОСОБИ ЯК ОСНОВНА ПЕРЕДУМОВА РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ

Сьогодні, в період тотальних змін та реформ, перед нашою державою постають такі важливі завдання, як створення конкурентної ринкової економіки, запровадження міжнародних правових норм і стандартів, забезпечення миру та спокою на сході країни та багато іншого. Звичайно, основні заходи та рішення щодо даних завдань залежать багато в чому від правлячих еліт, проте слід не забувати, що в демократичній, соціальній та правовій державі, якою є наша Україна, головним багатством та основою рушійною силою є її населення. Тому, на нашу думку, народ та суспільство, в цілому, повинно бути наділено високим рівнем правової свідомості та правової культури для того, щоб бути вагомим фактором всіх політичних, соціальних, правових та інших змін у суспільстві та державі.

Багато вчених неодноразово досліджували цю тему в своїх працях, проте пройшло досить багато часу, відбулося багато змін в політичному, економічному, соціальному та культурному житті нашої держави. Тому актуальність дослідження правової свідомості є очевидною. Адже, наша держава є розвинутою європейською країною і тому, відповідно до цього, повинна мати й розвинене суспільство. Тобто її населення повинно бути наділено високим рівнем правової свідомості та правової культури.

Проблема недорозвинутої правової свідомості є досить важливою та актуальною протягом усього часу історичного розвитку. Тому питання теорії правової свідомості є предметом активного обговорення не тільки серед правників, а ще й політологів, філософів, соціологів, істориків тощо.

Через це, постає питання щодо тлумачення даної категорії. В першу чергу, хочемо звернутися до Словника української мови (далі – СУМ-11), на якому базуються майже всі сучасні українські тлумачні словники і тому визначення, що він надає є основою для всіх інших, в тій чи іншій мірі. Отже, згідно СУМ-11, правова свідомість або як ще прийнято називати, правосвідомість – це сукупність правових поглядів людей, що відбивають їхню оцінку чинного права, існуючого суспільного і державного ладу, а також відповідність дій, учинків окремих громадян нормам права [1; с. 509].

Право та правосвідомість суспільства – категорії, передусім філософські, які в процесі розвитку переходять на інший, більш якісний рівень. Існують дві основні форми зміни рівня правової свідомості – розвиток і деформація. До деформаційних форм правової свідомості належать: правовий нігілізм, правовий ідеалізм, правовий інфантилізм, правовий дилетантизм, правова демагогія та «переродження» правової свідомості. Кожна з цих метаморфоз є небезпечною для суспільства і держави [2; с. 163]. Цей напрямок розвитку правової свідомості потребує окремого дослідження. А нас цікавить саме зміна рівня правової свідомості, для якої притаманний розвиток.

Кожна людина проходить шлях від елементарного нерозуміння, що таке право, до повного усвідомлення всіх основних державних та суспільних процесів, на тому рівні, на якому вже може впливати на політичну, соціальну та правову ситуацію в країні.

Досліджуючи питання про стан правової свідомості і правової культури громадян в сучасному українському суспільстві слід зазначити, що правосвідомість і правова культура сьогодні, так само як і інші сфери життєдіяльності суспільства, переживають кризові стани і знаходяться на досить низькому рівні, що, в свою чергу, тягнуть за собою негативні наслідки у вигляді певних факторів, що гальмують процес формування правової держави.

Здебільшого процес змін та розвиток держави залежить від громадянської активності людей, їх бажання та віри, рівня освіти, моральності і правового мислення. Особливу роль в цьому відношенні відіграє саме правосвідомість та правова культура громадян України. Поки вони не досягнуть необхідного рівня, поки ідея прав і свобод людини не стане моральною потребою, здатною об'єднати все суспільство до тих пір розвиток держави неможливий.

В сучасному демократичному суспільстві правосвідомість створює мотивацію правової поведінки, а правова культура переводить її в правову дійсність. Отже, правосвідомість і правова культура можуть виступати тією основною передумовою, яка об'єднає суспільство на шляху розвитку держави. Якщо кожна людина в нашій державі не буде байдужою до проблем, які існують в нашій країні, та розпочне свідомо діяти, тільки тоді вони стануть можливими мир та злагода в Україні.

1. Академічний тлумачний словник української мови. 1976. Том 7. 509 с. URL: <http://sum.in.ua/s/pravosvidomistj>

2. Дергачов Є. В. Правова свідомість суспільства: від праворозсудковості до право розумності. *Мультиверсум. Філософський альманах*. 2016. Вип. 3-4. С. 155-168.

Мінакова Євгенія Валеріївна
старший викладач кафедри
загальноправових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

НАСЛІДКИ ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ ТА НАГЛЯДУ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ: ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО ВИЗНАЧЕННЯ ТА ЗАСТОСУВАННЯ

Вітчизняний механізм контролю в державі, який трансформується у зв'язку з демократичними тенденціями державотворення, може бути спрямований на діяльність інститутів громадянського суспільства лише у виключних випадках, що обумовлені потребою захисту прав людини і суспільства. Не є виключенням і діяльність органів місцевого самоврядування, різні напрями якої, складають об'єкт державного контролю та нагляду.

Мета державного контролю та нагляду за діяльністю органів місцевого самоврядування включає: 1) забезпечення верховенства права, законності та дисципліни; 2) попередження та припинення правопорушень у роботі органів місцевого самоврядування в інтересах суспільства і громади; 3) поновлення порушених прав і свобод фізичних та юридичних осіб, громади, а також застосування заходів щодо притягнення винних осіб до відповідальності.

Ефективна діяльність органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб впливає не тільки на якість життя територіальної громади, а й на демократизацію держави в цілому. На думку деяких фахівців, сучасна методологія оцінки якості управлінської діяльності має передбачати комплексне дослідження трьох її аспектів, а саме: вимірювання величини докладених зусиль для отримання бажаного результату; вимірювання досягнень за результатами діяльності; зіставлення досягнень із зусиллями [1]. Отже, при оцінці роботи підконтрольного органу, важливу роль відіграє аналіз співвідношення його діяльності та її результатів. Зазначену методологію можна застосувати для оцінки діяльності органів місцевого самоврядування.

Результатами контролю шляхом подолання виявлених відхилень діяльності підконтрольного об'єкта стають: усунення (коригування) виявлених недоліків; оцінка ефективності діяльності підконтрольних об'єктів; забезпечення збереження та сталого розвитку досягнутих результатів; вжиття дієвих заходів щодо своєчасного інформування відповідних правоохоронних органів про порушення підконтрольним об'єктом адміністративного та кримінального законодавства [2, с. 39]. Недопустиме застосування заходів державного примусу щодо органів місцевого самоврядування безпосередньо державними органами, які проводять контроль.

Андрійко О. узагальнює, що державний контроль переважно застосовувався на практиці як своєрідний силовий засіб впливу на суб'єкти суспільних відносин, тобто в основному застосовувалися «регулююча» і «каральна» його функції. При цьому фактично майже не бралися до уваги «відновлююча» і «спрямовуюча» функції контролю [3, с. 10-11]. Застосування такого підходу щодо органів місцевого самоврядування недопустимий.

При реалізації державного контролю за реалізацією органами місцевого самоврядування делегованих повноважень доцільним є вжиття заходів як переконання, так і примусу з метою відновлення законності і верховенства права. Під час реалізації державного нагляду за реалізацією власних повноважень органами місцевого самоврядування можливе застосування лише переконання та попередження.

У проєкті закону «Про внесення змін до Закону України «Про місцеві державні адміністрації» та деяких інших законодавчих актів України щодо реформування територіальної організації виконавчої влади в Україні» від 30.10.2020 р. заходами з усунення порушень законодавства є: 1) вимога про усунення порушення; 2) звернення до суду. Вимога про усунення порушення передбачає звернення органу із забезпечення законності до відповідного органу чи посадової особи місцевого самовряду-